Matrona Ephesia

SIVE

Lusus Serius,

IN

Petronii Arbitri

Matronam Ephesiam.

Huic adjiciuntur

Dissertatiunculæ Quatuor Philosophicæ, i. e.

De Amore in genere.
De Amore inter Marem & Fœminam.
De Amore Determinato.
De Amore Platonico.

Operâ B. HARRISII, *M. A. traduct. Ejusque sumptibus excus.*

Scilicet expectas ut tradat Mater honestos
Aut alios Mores quam quos habet?
Juvenal. Satyr. 6.

LONDINI.

EPISTOLA

De Matronâ Ephesiâ

Viro cuidam Illustri.

Illustris Domine,

UT tibi ostenderem, quàm absolutum in me habes imperium, & quantulũ mihi supereſt facultatis, vel firmiſſimi tatis, mei Genii affectibus obſequendi, ubi ex tuis tandem juſſis intelligo, me tuis morem gerere debere; acriter mecum pugnavi, ut innatum à ſcribendo horrorem ſuperarem, ac in di-

em unum aut alterum feriantem di[…] calamum reſumpſi, ſortitus in Argu- mentum hiſtoriolam compendioſam, ejuſmodi profectò, ut ejus veritas inventionis meæ ſterilitatem supple- ret, ejúſq; jucunditas, ſtyli mei in- elegantiam, ingeniíq; moroſitatem minùs redderet ingratam. Tractat de formoſâ ac ingenuâ muliere, cujus caſus tam digni memoriâ ſunt habiti, ut ab ipſius temporis diuturnitate, quâ multi potentes Monarchæ ab- ſorpti ſunt, oblivione ſepeliri non potuerint: neq; enim complures docti, præclaríq; ingenii viri, infra calamorum ſuorum dignitatem, eo- rum monimenta poſteritati mandare, exiſtimârunt.

Nomen mulieris tibi edere nequeo, Authoribus quibus uſus ſum, in hac parte unanimiter conticentibus; at tibi licet, ſi libet, Peregrinam Græcam *eam nuncupare. Poſtquam eam* Græco, Romano, Germanico,

& Gallico cultu videram ornatam, & tam nativum in eâ conspexeram decorem, ut sub unoquoque, quo ingeniosi eam externi concinnârant, habitu, lepida atq; amabilis videretur; necnon certior ab iis factus, vel Principes ipsos, summâ eam aliquando fovisse gratiâ; in mentem mihi venit, eam more Anglico etiam vestire, quò tu eam noscere, & an hic nostras amictus, non æquè ac cæterorum quisvis, sit elegans atq; decorus, judicares. Si fortè mundo nimis gravi atq; solenni eam indui, pro genii mei more, (qui tristioribus sanè coloribus, & vestibus inambitiosis atq; utilibus delectatur) adeò ut jam Philosophi potiùs quàm Aulici videatur Amica, id equidem feci, quia nolui eam videri prorsus alienam, ac moris hodierni insciam; ubi summa levitas atq; licentia, severissimis vultibus, & cultui quàm maximè sobrio involvuntur.

ac fluxum plerumq; libido verecundiæ usurpat velum. Neq; enim gemmis aut lascivis ornamentis eam fulgere volui, tum quia ipse non habeo, tum quia illis solùm competunt, quæ quum ad spectantium intuitum explendum nativa illis desit pulchritudo, quò minùs defectus suos discernant, Margaritarum, Adamantum, & Carbunculorum fulgore eorum captant oculos; quando hæc nostra Matrona tantùm Naturæ largitati debet, ut vilem Artis munificentiam dedignetur, ac tam facilè ei persuadeas ut fiat Adamita, *quàm ut lapillis utatur pretiosis. Attamen tibi recipio, sindonem ejus elegantem, mundam & candidam esse, licèt impolitam, & nulla turbasi nitentem; & quoniam luget, atro eam operiti velo, quod quoties ruborès contegendi exoritur occasio, deducit; & ubi apertiori libet esse fronte, & subridentium oculo-*

rum

rum fascina detegere, replicat.
Neq; ætatem ejus accuratè tibi
ex calculo significare possum, quam-
vis ad Imperii Romani ætatem, qua
est aliquot centenis annis Vago Ju-
dæo superior, eam propè accedere
conjiciam. Sed non est quod hoc te de-
spondere faciat; est enim adhuc ju-
venis, vegeta atq; lasciva, nec ulla
in ejus ore ruga; adeò ut cuidam
generoso, qui me in ejus consortio
ex improviso oppressit, fidem facere
haud potuerim, quin mea esset filia.
Porrò, quicquid immortale est, (ut
illa videtur esse) usque (scis) juve-
nescere ac florescere debet.

Si Religionem ejus petis, fateor
me etiam nullam tibi posse dare ratio-
nem, quum (contrà plerarúmq; ejus
Sexus morem) in hac parte apprimè
sit cauta. Atqui si ex quibusdam
ejus actionibus conjectare liceat, cre-
derem illam Epicuri fidem profiteri,
Naturæ matris auspicia sequendo, &

juxta simplicem affectuum suor... ani...
regulam degendo, ut quæ contra...
ctionem reatur, sub unâ lege nasc...
& alterâ teneri; aut saltem Fam...
liæ Amoris esse sororem, *quæ, qui...*
quid libertatis cum Fratre Sanc...
exerceat, nihil habet pensi, & fa-
miliaritatem suam zeli fervore &
Spiritus suggestionibus *tueri susti-*
net. Noli igitur Vestalem *eam ex-*
istimare, aut quæ Naturæ consilium
pervertere statuerit, & Creationis
suæ finem abjuraverit, licet in Cryp-
ta lugentem, ac parvulum cereum
videas juxta eam ardentem: est
enim reverà Sacerdos Cypria, *vo-*
luptatis Deæ sacra, Priapi *zelo ac-*
censa; cui, quum Altari, Thure,
& Igne instruatur, nil aliud deest,
præter Flaminem, ad ejus sacrifici-
um animandum.

De Ingenio ejus si quæris, perfe-
ctam eam in omnibus deprehendes
mulierem; leviter mutabilem, ab
imi

animi æstibus raro immunem, eodem temporis articulo flentem simul ac subridentem, unâ operâ ex Ossiario in Thalamum exsilientem; violentum ob maritum nuper vitâ defunctum, dolorem, in novi Amatoris amplexuum solatium convertentem; nunc ima desperatione furentem, nunc summa fruitione gestientem; modò seipsam interficere conantem, modò alteri procreando operam dantem, ac posteritati prospicientem; prudentiorem, quam ut blandum officium respuat oblatum, aut propitiam negligat opportunitatem; vel advena & ignoto, ac primo congressu, perquam facilem atq; amicam; libertate, ac blanditiis, ubi diligit, plenam; ad amici errores excusandos juxta ac palliandos promptam, ac in commentum, quo repentinum & imminens periculum avertatur excogitando, mirabiliter ingeniosam. Et quid amplius de[illegible] potes in muliere?

His omnibus eximiis dotibus non obstantibus, liceat mihi non solùm rogare, sed adjurare etiam te, ut eam arctè in Gynecæo tuo teneas captivam, quò nullis, nisi tuis patescat oculis. Non quod pudicitiam, aut famam ejus habeas suspectam; (Cætera enim vel ipsius Petri Aretini, *si vivo cum vivâ intercederet consuetudo, illecebris repugnaret; ac ipsa satis pollet ingenio, ut alteram sartam tectam servet) sed nè contumeliis & injuriis ab Heroinis nostris impetatur, quæ cum tantæ imbecillitatis fœminâ, ut sexûs sui fragilitates, ac arcana prodat, atq; aperiat, in gratiam nunquam redibunt. Præterea, quod cum earum delicio,* Amore Platonico, *ex professo bellum gerit, ingenuéq; fatetur se nullas alias agnoscere flammas, quã quæ è sexûs differentiâ nascuntur, ac in sanguine, aliisq; luxuriantibus corporis humoribus accenduntur; atq;*

adeò

adeò suos Amores ad aliquid magis Materiale, quā simplices Virtutis Ideas, de quibus Philosophicæ Dominæ nostrates tantoperè fabulantur tendere propagandum: Quàm Hæreticam Doctrinam si tandem ab illâ prædicatam accipient, non omnes in orbe armatæ Acies eam ab Orphei fato propugnabunt; neq; verò ipse tu Domine, cum omnibus orationis tuæ elegantiis, reliquisq; demulcendi artibus, causæ ejus patrocinari, ac ab odioso Mulierum Osoris nomine teipsum tutari poteris. Ut igitur hujúsce Ephesiæ societatem ac Dominarum gratiam pendis, fac eam tibi asserves: sin aliter fieri non potest, quin te ex eorum apertorum numero, qui nullam voluptatem plenam esse putant, donec eam jactitaverint, ostendas; sacris tamen amicitiæ legibus tam æquus esto, ut quis eam in Britanniam, ad tuum duntaxat animum clam oblectandum duxerit,

duxerit, nunquam patefacias; deinde, qui ei malè volunt, Magnum Oraculum suum Lillium *consultum adeant, quo pacto reperiri possint,*

Honoratissime Domine,

Humillimum tuum
Servum, &c.

LUSUS

LUSUS SERIUS

In Petronii Arbitri

Matronam Ephesiam.

ERCATORIS cujusdam Ephesii filia, admirantium istius populosæ & opulentæ urbis Juvenum oculis diu petita, ac à multis, quorum amplæ facultates spem illis dederant ad exitum votis suis congruentem perveniendi, in matrimonium ambita fuit. Nec potuerunt eorum vota non esse, & justa & laudanda, dum figebantur in virginem, ad quam summis ornamen-

tis

tis illustrandam, formæ præstantia, ingenii acumen, animi ingenuitas, modesta educatio, & (quæ his ancillari solet) honesta fama, conspirarant. Hæc virgo, inquam, in uxorem tandem dabatur nobili stirpe Juveni, in quo nihil quidquam desiderabatur quod illum & bene ornatum, & amore dignum redderet, præsertim in hujus oculis, quæ paribus illum flammis redamabat, nec aliam volvebat animo felicitatem, quàm mutuum ejus affectum atq; consortium. Adeò ut omnes (exceptis unicè æmulis) beatitudinis mortalis summam, ex tam insigni conjugio conjicerent enaturam.

Sed ecce humanæ felicitatis inconstantiam! Quippe hoc par Turturum non diu mutuæ consuetudinis perceperat voluptates, quum Fata, parum amantibus diu propitia, irruerent, & æterno mortis divortio eos dirimerent: marito ad diuturniorum deliciarum statum ablato, & misellâ viduâ tam funesti mœroris gravamini relictâ, ut à calamo quantumvis Tragico haudquaquam describi possit: tam violen-

en-

nim erat ejus luctus, ut brevi profectò
orâ, tam tenerum delicatúmq; cor-
usculum proculdubio exanimasset, nisi
onsilium condendi *Suum Charissimum*
otum (sic enim solebat eum appel-
re) in tumulo, ea pompâ, & exe-
uiis, quæ ejus natalitiorum gradui,
ióq; dolori competere viderentur, ali-
uantum ad salutem ejus conduxisset.
mò & hoc, tantùm fortuitum erat præ-
dium, ac ejusmodi etiam, ut ad ejus
ventum rectè collimare non valuerit,
unctis vulnerati ejus animi facultatibus
magine jacturæ correptis, omnisq; so-
atii lumine excluso, præter exiles, &
anguidos istos radiolos, qui, è spe
roperandi, eúmq; prævium assequen-
di, in nubilâ ejus mente aboriebantur.

Sed eheu! multum de ejus fidelitate
videor detrahere, quum spem dico;
quippe in consilium jam adoleverat
spes, idq; firmo animi Sacramento mu-
nitum, vel ipsius mortis maliciam su-
perandi, ac maturâ manium in Elysio
reunione, eam in altero mundo recu-
perandi voluptatem, quam in hoc, De-
orum crudelitate sibi lugebat ereptam.

Et

Et secundùm hoc nimis rigidum Sacramentum omnigena alimenta spernit, nihil, præter auram frigidam in os admisso, simul cum lacrymis ab, olim lucidis ac rutilantibus, nunc verò nubilis & tumefactis, oculis, perpetuò stillantibus: atq; hoc, importunis parentum, & amicorum ab una parte, precibus, ab altera verò Naturæ necessitatibus, quæ acriter illam urgebant, ut sui misereretur, sibíq; opem ferret, contemptis. In hoc lugubri statu dies integros quatuor noctésq; consumpsit, omnium rerum conspectum, præterquam quæ a dolore ei inferebantur aversatam & confusam perpetuo cruciatu torquens memoriam, quo lapsarum felicitatum referret imagines, & præsentis ærumnæ sensum aggravaret. Quod tamen ad suam perniciem maturandam non suffecturum rata, in ipsum hypogæum, ubi viri ejus reliquiæ recens erant conditæ, clanculùm se confert, ibíq; in udum recumbit solum, fixis in ejus arcam oculis, ne fortè cogitationes a proprio objecto aberrarent.

Hoc (dicet quispiam) erat rarum muliebris constantiæ indicium, & tantum profecto admiratione dignum, ut in confesso sit, huic piæ Matronæ, istarum heroicarum conjugum coronam, quæ meliori sui parti (Maritis puta) superesse dedignantes, pro singularis fidei, amorisq; conjugalis exemplis, posterorum laudibus in cœlum feruntur, jure merito Laurum deferri debere. Et ego quidem ingenuè fatebor, permagnum debere esse amorem ejus, qui illam ad tam generosum doloris gradum, & ad tam magnanimum consilium evexerit; átq; adeò non dubito, quin tua misericordia eoúsque permoveatur, ut ejus periculo te jam tangi sentias, ac lubens in cryptam, ut eam à imminenti, tamq; crudeli morte vindices, irruere velis. Sed eheu! stat illi sententia; & tua humanitas in ejus calamitatũ protractionem tantummodo degeneraret. Quippe in vitâ nihil sensit deliciarum, nisi in Amatoris sui (cujus portio mortalis jam in vinculis æterni somni jacet) consortio, atq; adeò vel levissimi vivit solatioli incapax, nisi

ab hoc, quod ipsa celeriùs occurr e so
dilectam ejus umbram excipiat m
plexu. Siquid igitur tua commise tur
ad solamen requiémq; ejus valet, in litu
occidendâ exerceatur, & gladii tui pita
nevolentia tabificos famis, fletúsq; len
cruciatus antevertat. Atqui scio et,
benigniore esse animo, quàm ut il cte
extinctam velis; sed tamen, vel se um
cogitare, illam, post hæc omnia, gita
vitâ in gratiam redire posse, esset ba
ejus, & totius Sexus odium in te m,
cessere. Quid igitur agendum, ut at l
saluti consulatur? Agedum, exp gel
paulisper, & videbis, quanto mirac ere
Fortuna, quò tibi, cæterísq; ejus a cep
cis gratificetur, eam servârit in m r
lumen. Il

Fortè evenit, quod eo ipso die, ic
justa ejus marito persolvebantur, em
corpus ejus in Majorum Mauseolo c ife
debatur, homo insigniter flagitio on
extremum patiebatur supplicium, eju ed
cadaver in terrorem viventium, ut io
funesto spectaculo moniti istiusm ice
scelera caverent, suffixum patibulo l eip
quebatur. Et ne quis Scelesti affi regi

e socius laniatum corpus tolleret, & m noctu inhumaret, Edicto publico utum est; ac jussu Magistratus statio litum propè patibulum excubabat, pitali supplicio ei, qui incuriâ, som-lentiâ, aut absentiâ, officio suo de-set, renuntiato. Attamen initâ jam cte, milites tam levi munusculo um suffecturum rati, sorte inter se gitant, cuinam eorum obtingat ex-bare; & cum sors caderet in quen-um, de cujus vigilantia dubitandi non at locus, reliqui omnes, quo meliùs gelidæ crudæq; noctis injuriâ seipsos erentur, in proximum œnopolium se cepere, hoc uno ad cadaveris custodi-m relicto.

Illi verò non priùs abierant, quàm ic etiam frigoris impatiens, & nemi-em vitæ periculum quo lacerum Fur-iferi cadaver suffuraretur, aditurum onfisus, suffugium ipse, & quietem editatur; atq; adeò recordatus, spa-iosam quandam Cryptam (eandem sci-icet in quam pullata Matrona nostra seipsam abdiderat) esse sub Templo è regione cujus erigebatur patibulum, in

eam

eam se subducit, occultâ sui boni G
manu haud dubiè ductus. For
fauces ingredientis, oculi exilis,
guidulæq; lucis radiis, ab altera
dem orâ emicantibus, ex improvis
lutantur; ad cujus conspectum hor
subito correptus est; quo tandem
datim vanescente (quippe omnia
midolosa primo intuitu videntur m
ma) curiositas mox subigit met
eúmq; propius ducit, dum tandem
niventis cerei beneficio (qui horrid
loci opacitatem nondum superaver
aliquid cernere potest, quod speci
mulieris refert, cultu quidem luctu
sed vultu longè tristiori, humi recu
bentis, brachiis in morem supremi
loris complicatis, & capite tam ne
genter demisso, ac si in Sandapilam
te pedes ejus positam esset delapsu
Ad hoc tam novum mœstúmq; spec
culum aliquandiu attonitus hæret,
animo reputans visum phantasticum
posse esse, quum omnes, de Umb
Spectris, Dœmonibusq; humanâ for
apparentibus fabulæ, nihil aliud fi
quam fraudulenta Satraparum, Sac
d

tûmq; figmenta, quo vulgus in te-
oris probitatem colere cogant, ac
tu à vitiis absterreant eos, qui solo
tutis amore ducti eam non perseque-
ntur; cunctas inanes terroris imagi-
s abarcet, & ad cereum intrepidus
ogreditur. Impedimento intervalli
o oculorum ejus acies obtusa ita pers-
ingebatur, ut quod mirabatur, accu-
tè perspicere non posset, nunc amoto,
lamitosam Dominam impensè con-
mplatur, & protinus sensum suum
llo phantasmate delusum comperit,
d reverà mulierem esse quam cernit,
out primo intuitu augurarat: neq;
im luctus & languoris Matronæ
clipsis obstaculo esse potest, quo minus
torem quendam fascinantem, & spe-
osa vultus ejus lineamenta irradian-
em facilè deprehendat; simul cum tre-
endâ quadam & majestate plenâ sua-
itate, qualis reverentiam cultúmq;
ntuentium animis incutere solet, &
uæ perpetua formæ singularis comes
ub alienissimo cujusvis affectus habitu
atere non potest. Hic venustatis ejus
ivinitate animum militis ab una parte

corripiente, & prodigioso cultu
tera eam obscurante, tanto stupo
rutus hæret, ut non procul à stat
esse videatur. Sed lumine ra
istas anxietatis nubes paulatim pe
pente, atq; disjiciente, animum
mit, ac eam alloqui statuit; quod
facturus est, evenit, quod Ma
fesso capite sublato, explicitisq; o
rum velis, (quæ hactenus obducta
manserant) quò paululum mutato
quiescant, conspicatur hominem,
Umbram (nam adhuc dignoscer
quit) sibi assistentem.

Inopinato spectaculo primùm le
perculsa est: sed dolori penitus in
hæret, ac si animi certa sit extre
malorum se jam passam esse; atq;
si Umbra sit, nullum aliud nunc
afferre, quàm ut se invitet, acceler
ad locum, quo Charissimus ejus C
sors præierat; si homo, tam inhu
manum esse non posse, ut innocu
luctus quietem interturbet. Hæc a
menta (inquam) illam tam cito
restituerunt, ut adventus ejus ratio
poscere sustinuerit; quod his ferè v
exorsa est.

An

mice (inquit) (& quisquis es pro-
o, nihil aliud potes esse mihi, quæ
um habeo (præter vitam) inimi-
) ecquid vis mecum? Si quid vis,
iberè; etenim vel pessima quæ af-
e potes, audire non horrebo. Quip-
Fatum cruentissimo perniciocissi-
q; pilo suo me jam transfixit; atq;
o quæcunq; secutura sunt, gratiarum
o accipiam. Calamitas mea, quam-
permagna, hoc solatium sibi fert
exum, quod major esse non potest.
ibi hìc (Arcam digito ostendens)
jacet cor meum, mortuum, ac mar-
ris instar, frigidum; & si ipsa tibi
erstes videor, in causa est tantum,
od mœroris anima me vivam tenet
lisper, dum meipsam accingam, ut
nea descendam Umbra, ejus Umbræ
nes, quæ jamdiu me præstolatur.
autem fors te huc adduxerit, cur non
s? Quid unquam injuriæ tibi feci,
o impulsus mihi sic invides pacem hu-
ce solitarii recessus, loci nimirum de-
ctis, duntaxat sacri atq; peculiaris,
quorum dormitorium irrumpere, nisi
gentibus, scelus est (non nescis)

ægrè

ægrè expiandum. Abscede igitur so
priusquam graviùs pecces, ac sine
absolvere sacrificium, ad quod hic
immolandum, & fidei & voti vin
obstringor.

His vocibus, subiracundè sanè,
tam vehementer ac semianimis ejus c
pusculi debilitas ferebat, prolatis,
les modestè refert; nullo se consi
ad illam saltem spectante, sed casu t
tummodo ductum, in hunc locum,
nihil præter horrorem atq; insalub
vapores sedem habere autumat, per
nisse; conspectum mulieris illic, no
intempestâ, solitariæ, ac tam insol
cultu gestúq; apparentis, satis esse c
sæ, cur detur admirationi suæ ve
atq; adeo curiositati, cui uti satisfa
ret, ad eam accessisse. Quod si h
facto imprudens illi obstiterit, quo m
nus pacatè funestos hos ritus, quib
anxius ejus genius delectatur, (c
quales sint nescit) peragat, se culpa
hujus infortunii deprecaturum. V
rùm, quoad Manes, quorum corp
ibi deponuntur, seipsum prorsus sent
insontem, ut qui nullo tam atro prop

to ductus eò venerit, ut reliquias eliminare, sive sepulchra eorum violare velit. Deniq; si ingratus illi adsit, (cui animi serenitatem vultus suavitati optaret parem) se statim decessurum, licèt ingenii sui liberalitas non patiatur, quin aliquam doloris ejus partem ipse sentiat, atq; adeo moveatur, ut illi, quod potest afferat auxilium; quod tamen magnum putetur non esse, si ingens, inter sortis suæ tenuitatem, educationisq; rusticitatem, ab una parte disparitas, ac prudens consilium, argumentáq; consolatoria quibus ipsa caret, ab altera æquâ lance pendatur. Utcunq; verò, si ejus opera, imò vita ipsa, ei usui esse possit, liberum in utrámq; accipiat arbitrium. His dictis, silescit.

Ad hæc Matrona, mirâ viri humanitate atq; clementiâ, (quem ex armaturâ cognoscit esse militem, atq; adeo responsum atrocius, magisq; ad ejus ordinis ac professionis homines accommodatum, merito expectat) nonnihil tacta, conatur assurgere, & cum gratiis benignitati ejus debitis illum dimittere; quum lacerato ac languido ejus corpusculo,

spiritibúsq; exantlatis, animæ ejus i
perio fungi non valentibus, Sync
delapsa, in mariti sui Arcam eling
& enervis procumbit. Quo viso, p
miles, ne ultimo suspirio, quod è
ctore cadentis erupit, animam ip
exhalasset veritus, ingenti stupore p
culsus est; usq; adeò tamen me
compos mansit, ut eam ulnis sublat
leniter reclinato capite, & vino ex
(quem, quo contra cœli frigiditat
humiditatémq; seipsum confirma
secum attulerat) ori ejus infuso, ad
tam revocare festinaret. Quod quid
deficientes ejus Spiritus tantopere re
ravit, ut corde ac arteriis intermi
pulsus renovantibus, derepente ad
redierit; sed tam languidè tamen,
quamvis vitalia ejus Organa officiis
rectè fungi viderentur, cætera q
sponte moventur, funditùs deficieb
Quod animadvertens miles, ac nihil
bitans, quin quum à vi vini tantuli
infusi, tam feliciter medelam ejus
spicatus sit; idem, si modo uberi
subministretur, eam prorsus absolu
rum, utrim secundò ori ejus admo

& haustum copiosum eam imbibere cogit. Merum autem, subtilitatis suæ ope, mox per totum ejus corpus diffusum, & spiritus immodico dolore, longáq; inedia consumptos reficiens, tantum in illa potuit, ut jam non solùm vitæ, sed viribus internis etiam, ac se movendi facultati (oh! quis hujus divini liquoris præstantiam satis admirari potest?) se sentiat quodammodo restitutam; adeo ut in pedes erecta, & ad medicum suum conversa, oculis, vultúq; tam benigne suavitérq; compositis, ut facilè ei constet, officia, quæ ab ejus pietate acceperat, injucunda sibi non fuisse, nullo alio grati animi exhibito indicio, in sandapilam, quò paululum quiescat, decumbit; solitario incultóq; loco aliud sedile non suppeditante.

Jam verò miles, prospero auxilii sui successu confirmatus, & istius tranquillitatis, quam à vino, animo, spiritibúsq; ejus instillatam cernit, occasione prudenter usus, blandis rationibus (nam argumentorum Rhetoricorum erat rudis) eam monere incipit, quantum in-

terſit, ut corpus ſuum maturo aliquo ſublevet refrigerio; nec loco reſpondendi ei relicto, abjectis cunctandi ambagibus, peram ſuam ilicò aperit, & quicquid frigentis plebeiíq; peni, in nutrimentum ſuum ſecum attulerat, effundit, eíq; ſummâ, quâ poteſt propter loci incommoda, reverentiâ, offert; enixè precatus, ut ſui miſerta, uno alteróve ſolidi cibi fruſtulo, vim vino præſumpto adaugeat, ruſticitatémq; tum dapium tum morum ſuorum æquo accipiat animo, quum ſalus ejus à repentina aliqua refectione maximopere pendeat, & ipſe in præſentiarum nullum habeat eâ digniorem apparatum.

Jam verò, an ſolius Fati potentiæ, quæ vana hominum conſilia eludit, animóſq; noſtros, undarum inſtar circumvolvens, geſtit nobis patefacere, quantula ſit ea poteſtas, quæ nobis ſuperbis mortalibus in noſmet ipſos relinqui videtur; ſeu molli ac lenienti vim efficaciæ, quæ (proculdubio) & ſumma & præſentiſſima eſt adverſus extremum dolorem antidotus; ſive militis argumentorum energiæ, quibus licet tam comptæ ambi-

bitiosæq; orationis nervis non niterentur, videtur & pondus & pretium inesse; seu deniq; occultis Amoris plagis (ut Philosophi loquuntur) quæ, quum semper ex improviso altiùs vulnerant, idq; toties in adversis quoties in prosperis degentes, (nos causâ latente) à Lascivo illo Deo, Matronæ hûjus cordi ita infligi possent, ut omnes mentis ejus caligines dispellerent, impetusq; sedarent, atq; adeo eòdem temporis articulò, cunctas animi facultates, ad clavem omnium affectuum ejus dulcissimam, placidissimámq; rursus temperarent. Cuinam (inquam) ex his causis verisimilibus, seu omnibus simul cònspirantibus, tribuendum sit miraculum, fateor me non posse dijudicare; ideóq; tam subtilem quæstionem ad Sapientes rejicio, qui in mentium muliebrium penetralia rimari præ se ferunt. Sic autem evenit, ut Matrona nostra, jam luctus sui potens, cibos sibi appositos lubens aggressa sit, moderatéq; delibârit tranquilla oculorum ejus festivitate, internam quam Natura sensit voluptatem, suaviter detegente.

Hoc conspicatus miles noster, (quem stultum fuisse, ex hac narratione, nefas est credere) simúlq; sibi conscius, maturo aliquo à ratione auxilio, prudentiq; consilio ei tam opus esse ad animi tempestatem compescendam, quam cibo potúq; ad macerati corporis vires restaurandas, mente cepit agitare, cujusmodi alloquio doloris ejus impetum mitigare conaretur. Et quanquam Philosophiæ Oratoriæq; erat expers,(mente ejus argumentis consolatoriis haud tam ubertim instructâ, ac Pera & Uter fuerant annonâ) usq; adeo tamen erat particeps naturæ luminis, (quod, ut complures docti volunt, in angustiarum tenebris, casibúsq; subitis, clariùs effulget) ut eo duce, ausus sit illi dicere, quod licèt moderata corporis maceratio, animiq; contristatio ob amicorum & consanguineorum interitum, non omnino sit vituperanda, quum sint indicia istius amoris & observantiæ, quâ illos prosecuti sumus superstites, & vivida naturalis affectus monimenta, sine quibus homines in brutorum feritatem degenerant; immodicus tamen

quem dolor cruciatusq; non modò Rationi, verum etiam Naturæ adversatur: Rationi, quod nullum refrigerium, sive solamen mortuis subministrat, ac longè minus ad vitam eos revocat, in eo nimirum statu positos, cui nullum nec commercium, nec usus cum vivis intercedit: Naturæ, quod corporis valetudinem minuit, mentisq; claritatem obnubilat, quæ utraque, summæ sunt viventium opes, & quas ut tueamur, unusquisque nostrum lege Naturæ pro virili niti debet. Porro, si eousque à doloris impetu se passa sit rapi, ut sibi mortem afferre decreverit, prout voce & gestu in eo loco, (qui aptum ad ejusmodi Tragœdiam exhibendam est theatrum) videtur indicare, funestam sententiam ilico abjiciat: quippe nullum scelus homicidio conferendum; & inter omnia homicidii genera, sui ipsius cædem maximè detestandam, quam Numen ipsum tantopere execratur, ut vel ipsi naturæ nostræ legem Salutis Propriæ insculpserit, eo quasi consilio, ut eam præveniret; atque adeo, si tantum coelo inest misericordiæ, ut eam

veniâ dignetur (quod sibi persu
periculum est) manes tamen mariti
pugnabunt ; quia, si eam dum vi
charam habuerat, ei cordi non esse
test, ut vim sibi quamlibet affer
imo potiùs tam scelestæ mulieris so
tatem (si quid res superstitum Ani
Defunctæ aut curant aut sentiunt) i
Umbras horrebit.

Hoc audito, pia Matrona non pot
quin sibi consulentem interpellet, i
óque sic refert. Veritatem, gravi
témq; sermonis ejus se maximè agn
scere ; attamen (tum gemuit) se ta
virum amisisse, quantì nulla unqu
conjux amiserat : atque igitur, si do
ejus tam violentus sit, ut superari n
possit, misericordiam potius se, ac v
niam, quàm reprehensionem & oppr
brium à Diis Hominibúsq; mer
Plura dicturæ recens lacrymarum riv
per genas defluens, liberum labior
motum surripuit.

Hoc videns miles, ac ne animi de
quio rursum corriperetur veritus,
antidotum mitis, de cujus succi vitalis
tam felix experimentum ceperat, m

decurrit, abjectàque morâ, alterâ manu caput ejus tollit, dum alterâ, copiosâ residui liquoris potione, eam persundit; neque enim illa calorem vigorémq; ejus in stomacho priùs persentit, quàm lacrymarum fontes arescunt, frons serenescit, totáq; nativa ejus suavitas in vultum redit: imò ampliùs, novissimus hic haustus, tam divinum in morem in ... operatur, ut pristinam animo ejus tranquillitatem, mansuetudinémq; affatim re-infundat, illámq; quàm maximè affabilem, facetam, festivámq; reddat; non secus profectò, ac si novam animam ei inspirasset. Ingenti hac commutatione perpensâ, quis mentis compos manere potest, dum vini virtutes considerat, aut à *Patris Sanchi* precatiuncula, ut *Numen istius Cœlestis Nectaris copiam ei deesse nunquam pateretur*, temperare? Verum enimvero, argumentum nostrum adhuc triste est, itaque ad magis seria redeamus. Quippe sagax quispiam *Epicuri* discipulus (in media narratione nobis occurrens) occasionem fortassis arripiet *præstantiam immortalitatémq;* nobilis istius *Esse*, (puta *animæ*

humana) vituperandi, & ab exemp[illegible] vini tam sublimem in morem, in [illegible] calamitosa Domina operantis, sic in[illegible] lud disputandi.

Quod si affectus & voluntates nost[illegible] ab humoribus temperamentisq; corp[illegible] rum nostrorum tam immediatè pend[illegible] ut ex iis quodammodo nasci, & sca[illegible] rire videantur; & si humores, temp[illegible] ramentáq; nostra, pro variis potuu[illegible] ciborúmq; quibus vescimur, qualita[illegible] bus, tam facilè citóq; variantu[illegible] (utrumque autem constare videtur [illegible] hujus *Ephesia* casu, quæ generosâ m[illegible] subtilitate, ac succoso cibi nutrimi[illegible] vel uno momento quasi, per totum co[illegible] poris habitum mutabatur; nempe [illegible] mœstissima summáq; desperatione [illegible] renti, in mitem, tractabilem & fac[illegible] tam, morositate atque pertinaciâ se[illegible] sam interficiendi excussâ, & in liber[illegible] affabilitatem, morigerámq; alacrita[illegible] versâ) cur non sentiendum est cum [illegible] gistro ejus *Epicuro*, animam nihil al[illegible] esse, quàm *compositionem sive conte[illegible] ram* subtilium Atomorum, tali m[illegible] figuratarum ac dispositarum, nec[illegible]

li activitate præditarum, ut corpus in-
niment, cunctáq; ejus membra atque
rgana ad agendum excitent? Sive
um *Galeno*, animam non esse nisi har-
moniam Elementorum, in compositio-
e corporis principio concurrentium,
& in eodem tenore, à subtilissimarum
purissimarúmq; alimenti nostri partium
supplementis, durante vitâ continuata-
rum? Præsertim si pensitamus admi-
randos vini effectus, quod habet in se
nimium; non temperamentum corporis
modò, sed & animi quoque transmu-
tandi, affectus nostros quàm maximè
refractarios, effrænósq; supprimendo,
aliósq; in eorum vicem æquè violentos
exciendo; denique cupiditatum affe-
ctuúmq; nostrorum acum ab altero ad
alterum Extremum circumversando, &
à puncto ad punctum per totum circi-
ulum circumagendo, ac si ipsum Anima
esset; aut saltem, quasi summo cum
imperio animarum optimæ præesset.

Jam verò, si quis futilis *Epicuri* præ-
varicator nobis hoc obstaculum objece-
rit, quamvis Matronam tam sanæ menti
restitutam inviti deferamus, honos ta-

men huic Divinæ Substantiæ quam ve
vilipendere conatur, à nobis debi
jubet nos paulisper digredi, eúmq; b
vi refutatione dignari.

Sciat igitur, omnem hominem i
viduum duas habere animas distin
alteram *Rationalem*, sive *Intellectual*
atque *Incorruptibilem*, ut ab Orig
Divinâ, Spiritu nempe Creatoris
fectam: alteram verò *Sensitivam*
tùm, ex Elementorum sinu produc
brutis animantibus etiam commun
ideóq; interitui obnoxiam. Hæc *P*
vior Anima (seu magìs propriè, *Spiri*
Commune est Vinculum, Cæmen
sive Ligamen, inter Coelestem Inco
reámq; *Animæ Rationalis* naturam,
Terrestriem, *Corporeámq;* *Corporis*
ram; necnon immediatum Organ
sive Instrumentum, quo Anima N
lior, in Corporis Organis, informa
agit. Jam ergo, quanquam non
ciamur, quin *Anima Rationalis*, pro
affinitatem ejus cum Corpore, sit ali
modo Materiei legibus subjecta; a
adeo, humores, temperamentúm
Corporis aliquam habeant influent

ve potestatem alterandi, operandiq; in nimum, maximè pusillanimorum, qui ermis Rationis, quibus Appetituum ensualium motus impetúsq; adorian-ur, & subigant, non utuntur; tamen, t impressiones quas Corpus in Ani-num facit, sint ejusmodi, ut materiam ministrent de Animæ *Immortalitate* du-bitandi, seu de Summo ejus in corpus Imperio detrahendi, nequaquam possu-mus concedere.

Non de *Immortalitate*; quia sicut In-fans in Matris utero, quamvis dum cor-pori ejus manet annexus, omnium mo-tuum, casuum, atque symptomatum matri accidentium, fiat particeps, debi-to tamen tempore ab ea separari potest, ac à primo Compatibilitatis statu, in alium Singularis Substantiæ emancipa-ri: sic etiam *Anima Rationalis*, licèt, dum Corpori connectitur, cunctis ejus affectibus, ægritudinibúsq; sit obnoxia, debitâ nihilominus tempestate à Cor-pore sejungi potest, eiq; in æternum su-perstes, in Simplicitatis atque Incompa-tibilitatis statu permanere.

Neque de *Summo in Corpus Imper*
propterea quod, velut Monarcha, qu
quam supremam, absolutámq; pote
tem habet in Subditos, Famulorum
nien gratiâ nonnunquam flecti pot
idq; nec subjectâ personâ, neque mi
ta potentiâ; sic Anima, quamvis e
Subditi, Corporis affectus, ut mor
sibi gerat, eam interdum flectant, a
adducant; hoc tamen de ejus natu
præstantiâ, sive de absoluta ejus in Co
pus dominatione, nihil quidquam de
gat. Præterea, omnes affectuum m
tationes, quæ ab humorum variet
corporísq; temperamento oriuntur,
cibo, seu vino, sive alia quavis ca
gignantur, summa injuriâ animo imp
tantur, vel *Animæ Rationali* ipsi, (cu
Essentia Simplex ab omnibus Essenti
libus mutationibus eam secernit) ac
vera non ultrà tendunt, quàm ad *Sen*
sum, sive Cerebrum, quod est Orga
ejus principale. Quocirca sicut ab
cellentis Musici peritiâ, atque dexte
tate minimè derogat, quod vitiosum
malè temperatum Instrumentum
harmoniam modulari nequit; sic i

de

[…]em, ab Animæ dignitate non detrahit, quod sui moderaminis harmoniam, male temperato cerebro, tueri non valet. Atq; hoc satis esse existimamus ad evincendum, quòd fœdus, sive affinitas mutua inter Corpus & Animum, tam inseparabilis non sit, quin & Animus suum sibi suprematum, durante hoc fœdere, retineat, atque etiam eodem per mortem dissoluto, suum *Esse* perennet.

Quinetiam, si nobis ultro institerit Adversarius, ut illi dilucidemus, cujusmodi substantiam Animam esse judicamus, ingenuè confitebimur nos non intelligere. Neque enim istius ignorantiæ nos pudet, quum ejus cognitio non à Ratione, sive Philosophiâ, sed à *Divina Revelatione* sit petenda. Nam dato, Animæ substantiam, in creatione suâ, à Materie sive Elementis haud deductam, aut extractam fuisse, prout ex transcendentia, functionibus, operationibúsq; ejus constat; pro certo sequitur, leges Materiæ, sive Elementorum, ejus naturam nulla ratione posse complecti, aut ad ejus Substantiæ cognitionem ducere; atque adeo Philosophiâ

Ob-

Objectis Propriis relictâ, ab eod
Numine, à quo Substantia ejus ab o
gine profluxit, eam expectare de
mus. Sed quum raræ existant Inspi
tiones Divinæ, præstabit nobis subti
& Metaphysica nostra scrutinia ad m
tem usque differre, quæ & his & cæ
ris omnibus id genus difficultatibus m
turam imponet finem. Interim ve
am precamur, quòd in Speculation
tam gravem, & tam à nostra narrat
ne alienam (quam tamen jure vitare n
bis non erat integrum) digressi sum
animúmq; tuum à legendo avocavim
dum pietas tua de recuperatâ Matro
salute, impatienter certior fieri cup
Ut igitur ad eam redeamus, majore
se sanè quàm miles, quum primù
eam conspexit, admiratione atque st
pore me sentio correptum. Videor eni
quædam symptomata in ea cernere
quæ non tantum animi mutatione
sed & totius corporis ejus habitus M
tamorphosin indicant, idq; tam mir
in modum, ut, nisi cultus ejus luctu
retentio (velum tamen objecit) sim
cum temporis & loci argumentis m

eandem in diversum confirmaret, ægrè profectò ipsam eandem esse crederem. Quippe lugentis viduæ personam tam planè exuisse videtur, ut si mihi, quod Physiognomiæ peritis, exterioribus lineamentis liceret divinare, eam Nuptam lætissimam, felicissimámq; esse arbitrarer. Nam frons ei non modò serenata, sed in gratiorem etiam amplitudinem dilatata, delicato & purpureo rubore superfuso resplendet: Oculi, licèt paulo plusquam semi-aperti, fulgore corruscantes, gratiosis albuginibus nonnihil sursum replicatis, motitantes, udoque rubicundo madentes, & languido subinde, obliquóq; intuitu (quales in moribundis duntaxat, & amantibus ex deliciarum extasi raptis, videri solent) furtim in militem convertuntur: Labia, auriceâ tincturâ placidè turgida, benignéq; tremula, oris tamen decorem, suavitatémq; retinent: Genæ placidis ruboribus inundatæ: Caput leviter deflexum, ut quum Verecundiæ cum Cupidine arcanum est litigium: Quippe molli agitatur solicitudine, quali animus laborare solet, dum objectum, in

quo summum suum bonum colloca
æger anxiúsq; persequitur. Mod
& *Balsamicus sudor* è niveæ cuti
meatibus exstillans, blandum ei c
rem, ex ingenti Spirituum interno
agitatione, eorúmq; in partes exter
simul cum purissimi ejus sanguinis
poribus, effusione, haud dubiè suc
sum, adauget. Confluxum deni
omnium indiciorum, quæ natur
arctissimáq; ingentis gaudii atque
luptatis sunt symbola, in ea perspi
Quid igitur mihi sentiendum
Quippe vel cogitare hanc egregiæ
stantiæ Matronam, pudicitiæ, ipsâ
diciticæ Deâ, religiosiorem, seve
rémq; custodem; doloris (vel vo
testibus) propemodum immensi
victiq; patientem, cujus lacrymæ
dum exaruerunt, in humido horrid
Ossiario, idq; nocte intempestâ, (
vissimi sui Totius arcæ assidentem:
semel (inquam) cogitare, hanc lasci
novi Amatoris deliciis, idq; tam
ignoti, tamq; infra suam sortem ho
nis tam cito immergi posse, non sol
profectò cum verisimilitudine acer

gnat, sed in contumeliam nunquam
iandam cedit; & quisquis vel unam
gitatiunculam, quâ tanta infamiæ
cula ejus Sexui inureretur, expro-
re auderet, ægrè proculdubio seip-
n tueretur, quo minus ab ejus Com-
ibus discerperetur.

Ab altera verò parte, validæ patent
picionis causæ: Nam, si verum est
verum est certè) non satis Naturæ
um esse, quod homini linguam, quâ
ntem explicaret, tribuisset, nisi altis-
norum affectuum, consiliorúmq; ejus
agines vultui impressisset, & Philo-
phos hoc fundamento nixos, illam
er Artes præstantissimam *Cognoscendi*
mmena (primariam Civilis Prudentiæ
rtem) condidisse, quæ docet in ab-
sissimos animi recessus, conceptúsq;
cultissimos penetrare, *figuras, charac-*
ésq; quos interni ejus motus in fron-
m, oculos, aliásq; faciei partes edu-
nt, contemplando; Si hoc (inquam)
rum est, jure merito nobis licet suspi-
i, Matronam nostram jaculo Amoris
evitabili recèns vulneratam esse, jamq;
què fervidis militis amplexus concu-

pere

pere flammis, ac nuper mœroris frigida defleverat maritum. Quipp tus gestúsq; eam produnt, necno nia summæ jucunditatis ac festi indicia in faciem ejus effusa haud me diutiùs ambigere, quin jamja gustârit, imò plusquam degustâri ipsam voluptatem, quam Amante ipsos mutui amoris carpunt fr persentiunt; quæq; in seipsâ, tan *Extasis*, ita describi non potest, nis tientibus, nec quidem ipsis nisi sentiunt, ut intelligatur.

Neque est quod diutiùs pendea mi: Ecce enim, in militis brachi amplexatur, dissuaviatur, idq; tant petu atque aviditate, ac si nudo labi ejus tactu sibi satisfacere non poss suorum vestigia iis relinquat in imò & aperto ore ejus basia ex quasi hujus gestus incuria magis c tura ad affectûs sui impetum effu dum conducat; aut quasi ipsa, ad animam hauriendam, quam sibi optat inspirandam, sit accomm tior. Nec quidquam eam adduc os suum ab ejus ore avellat, nisi i

tia, ne oculi sui tamdiu careant ejus
næ imaginibus: Utq; hunc sensum,
s acceptisq; nonnullis obtutibus
toriis, (nunc enim haud amplius
qui sunt trajectus) epulata est, ex-
plo osculorum convivium repetit,
contuendi voluptates, quantumvis
antibus jucundæ, tangendi volup-
bus essent inferiores; aut quasi vo-
ates, quibus horum eximiorum sen-
n alteruter in istiusmodi occasioni-
animum afficit, tantam vim habeant,
nâ operâ utrique indulgere neque-
quin modo huic, modo illi se ap-
et, ne inter utrumque distracta, vel
illum ejus rei amittat, quam ex af-
u suo intelligit sibi esse necessariam,
d optatum gaudium perveniat con-
mandum.

Ut uno verbo absolvam, (quippe in
enus materiam incidimus, ut pro-
m sermonem non admittat) nihil
icentiæ, nihil blanditiarum, nihil
ciniorum, nihil illecebrarum, quod
iva hæc Domina non adhibet, quo
o Amatori se gratam volupémq;
dere, ac recentes in eo flammas vi-

cissim

cissim excitare possit: adeo ut, si
conspicimus, non ipsa sit *Venus*,
dilecto suo *Marte* luxurians; h
biè tamen est una ex ejus natabu
uno è *Martis* natis, in summis d
copulata. Hîc verò, in hoc le
par, terga nos vertere jubet vete
Video enim militem totam Rem
Militarem nondum profudisse;
lascivarum mulieris illecebrarum
nis majorem in modum percitu
secundum congressum seipsum
xisse, atque adeo ad actionem ista
petrandam, quam, etsi omnium a
actionum jucundissimam, dulcissi
vel nominare salvo pudore, mul
gis oculis usurpare nos dedecet,
tum. Neque enim te meq; latet,
implacabiliter *Dea Cypria* indig
let impudicis istis curiosis, qui
crificiorum suorum mysteria, qu
in tenebris, & à comparibus un
voluit, speculari audent. Opp
igitur oculos etiamnum insonte
tamus, hosq; ejus Votarios rece
tiatos, *Cythereos*, quos auspicatu
Ritus, quietè absolvere sinamus

præsertim quum zelus eorum tantopere fer-
veat, ut vel ipsam mariti arcam, in
quam accendant & exhalent, quod se-
cum attulerunt thus, aram facere, nihil
habeant pensi; atque dum tacitarum
quarum satagunt devotionum, Rationis
Oraculum adeamus, & hujusce grandis
& mirificæ in nostra Matrona Meta-
morphoseos, quæ jam (ut vides) Lu-
gens & Vidua desiit esse, potentem con-
sulamus causam.

Metamorphosin hanc subitam atque
prodigiosam innatæ muliebris ingenii
levitati atque mutabilitati imputare,
quamvis nonnihil Philosophiæ, mul-
tum tamen Sapientiæ habere nequit,
quum plus disputationis quàm salutis
secum afferat. Quippe, licèt probè no-
tum sit, quod temperamenti earum fa-
cilitas atque teneritudo ejusmodi est, ut
eas, instar ceræ, quarumcunque figura-
rum reddat capaces; & maximè earum,
quæ cum affectibus, quibus veluti in-
natis stimulis, ad illum, cui à Naturâ
prædestinatæ sunt, adigantur finem,
congruunt; quis tamen tam temerè vi-
tæ suæ prodigus est, ut vindicativo isti
sexui

sexui ultro bilem moveat, illam ni-
rum in amore, quam quæque mu-
tantopere jactat, ac vel sanguine
tueri gestit, constantiam, cujus d-
singuli tot insignia proferunt exemp-
in dubium revocando? Quod meâ
fert, sanè, quanquam nunquam m-
contigit tanta beatitudo, ut gratiâ ap-
Dominas magnopere pollerem; ho-
tamen quo illas prosequor, non perm-
tit ut earum velim malevolentiam, pr-
sertim tam contumeliosam hæresin a-
rendo; nec quampiam occasion-
prætermittam, qua illis ostendam, o-
sequia, quæ iis præstare cupio, ej-
modi esse, ut vel firmissimis earum
fectibus, altissimisq; meritis ex am-
respondeant; nec ullum attributum
suis ipsæ meritis, opinione suâ niten-
(quam omnes satis propitiam sibi e-
fatentur) vendicant, quod illis non l-
bens indulgeam; neque in earum dict-
aut veritatem aut gravitatem quæ-
sustineo, quin cultum fidémq; illi-
tanquam Oraculis, adhibeam. N-
queunt aures meæ prius imbibere qu-
fides mea tanquam Sacramenta, & i-

mera-

meranda Religionis vincula, earum promiſſa deglutit. Siquam audio vel ſolùm dicentem (licèt nullis confirmandi conceptis verbis) ſe aut fuiſſe, aut futuram *Amaſio* ſuo fidam atque conſtantem; è veſtigio credo, imò & jurare audeo, Cœlos ipſos à ſuo fundamento ruituros, Naturam curſum & leges ſuas mutaturam, ac in primi ſui Chaos confuſionem relapſuram, quàm hanc ab Objecto, in quo fixit amorem ſuum, receſſuram. Siqua vidua in mariti funere ſuſpirat & plorat, ſinceri altíq; doloris ejus miſereor; ne in deſperationem rapiatur, ſibíq; mortem conſciſcat, vereor; denique ut maritus ejus priùs reviviſcat, quàm illa de repetendo conjugio vel ſemel cogitet, expecto.

Siquem quid triſte de teneræ cujuſvis Virgunculæ Amoribus inauſpicatis exaudio narrantem, nequeo profectò temperare, quin pectus feriam, exclamémq; Ah! quam dolendum eſt, tam pulchrum Floſculum, toti humano generi, quia nulla quæ carpat in promptu eſt manus, & marcere atque perire? Illa enim miſel-

la, haud dubiè reliquum calamitosæ vi-
tæ solitudini ac fidelitati devovens, nu-
quam adducetur ut Hymenæum col-
imò verò illibata vivet & morietur,
que spes ejus integra in contemplatio
honorum, qui iis, quæ Amantibus
functis, inviolatam servârunt fidem,
Elyzio reponuntur, perpetuo versa-
tur: nec *Sera ista Veneta*, vel di-
dio tam firmo possent esse pudici-
ejus præsidio, quàm votorum, quæ,
cor suum olim sacraverat, præstitit
cordatio. Insuper, dum ingeniosos e-
gantésq; illos Scriptores, qui in fœ-
narum gloriâ illustrandâ, in heroi-
rum frontesteriis erigendis, & in ea-
constantiæ, Amorum Conjugalium,
arúmq; virtutum exemplis colligen-
calamos suos exercitárunt, evolvo,
quantâ delectatione capi, & qua-
illius honoris, dignationísq; quam i-
sibi acquisiverunt hi Authores, æm-
tione incendi me sentio? Et si sid-
mea tam propitia, tamq; benigna m-
nascenti effulsissent, ut mihi portio-
ingenii competentem infudissent,
aliud profectò argumentum tam in-
dign-

dignum, aut tam genio meo consentaneum, quàm *Matronarum Encomion*, existimassem: atque adeo tibi amico non confiteor invitus, mihi olim aliquando in mentem venisse, *de Uxorum, Amicarúmq; constantium vitis historiolam contexere*; nec aliud quidvis mihi obstitit, quo minus inceptum opus persecutus sim, quàm quod infinita earum multitudine absterrerer. Prævidebam enim totum vitæ meæ curriculum, ut omnes enumerarē, multo minus ut debitas unicuiq; tribuerem laudes, haud suffecturū. Adeo ut facilè perspicere possis, quàm æternas susceperim inimicitias, cum quavis opinione, quæ videatur ab honore *Immutabilitatis* istius delicati dulcísq; sexus detrahere, quem Naturæ benevolentia, in nostrum juvamen, oblectamentum, solatiúmq; condidit, & sine cujus auxilio, egregiam illam actionem, quæ *nostri Esse* perfectionis est testis, & quæ, morte nequicquam renitente, nos reddit immortales, ac ad quandam Divinæ rerum omnium originis similitudinem refert, præstare desineremus. Aliam igitur causam (præter

muliebris ingenii levitatem) quâ *Matronæ nostræ* sorti prospiciamus, disquiramus.

Vi vini ei à milite dati eam tribuere, esset *Magnum* ac *Primum Agens* præterire, & in eo, quod ad summum, non erat nisi accessorium, hærere; totam Portenti molem, ubi levissimæ ejus particulæ vix datur locus, ponere. Quippe, quoad quantitatem quam bibit, licèt ad spiritus ejus redintegrandos, calorem vitalem refocillandum, & penè concreti ejus sanguinis motum excitandum suffecerit; minor tamen erat, quàm ut cerebrum ejus vitiaret, eámq; ad fastigium cupiditatum tam incongruarum, tamq; frigido corporis habitui, humilisq; animi ejus statui repugnantium, inflammaret. Et, si qualitatem expendimus; licèt bonum vinum *Lac Veneris* sit, nec minùs subtiliter ac potenter, quàm *Nutrix*, sive *Obstetrix*, *Nox*, *Opportunitas*, imò verò *Aurum ipsum*, pudicitiæ insidietur, (quæ fortè una ex causis est cur *Oenopolium Rhenanum*, &c* *Area Chalybea*

* *Locus ad Thamesis ripam Londini, ubi vinum Rhenanum venit optimum.*

tantopere frequentantur) rarò tamen hunc effectum operatur, nisi in corporibus, quæ ut generosum, sublimémq; ejus influxum admittant, cum eóq; cohæreant, præparantur. Nam, ut cuncta *Agentia Naturalia* vim ac energiam suam, capacitate *Patientium* in quæ operantur, habent limitatam; sic in particulari, vinum non tam universaliter calidos & amatorios infundit affectus, quin in temperamenti frigidi corporibus, animisq; pudicitiæ tenacibus, nonnunquam repellantur ac supprimantur: atque adeo dum calefacit, & ad blanditias Venereas irritat, nihil aliud quàm scintillas aliquas adstruit igni isti interno, qui quantacunque vafritie, pudoris externi cineribus involutus, tantopere suburebat antea, ut parum abfuerit, quin in sævientes erupisset flammas. Adeo ut Matrona nostra, ultra temperantiæ atque sobrietatis terminos non progressa, & diuturnâ inediâ, mœrore, algoréq; (quæ omnia vehementissimè *Veneri* adversantur) tantopere debilitata, ut nefas sit credere, ei multum fomitis (quod vini spiritibus, quum fervidum,

dum, de quo agimus, parit appetitum incendi solet) in venis fuisse reliquum non competit rationi, facilitatem ejus aggravare, in innoxia ejus refrigerii atque revalescentiæ media eam transferendo.

Ad quid igitur referri potest hic casus tantâ admiratione dignus? Me judice, profectò ad nihil aliud cum tanto favore ac verisimilitudine, quàm ad tot prodigiorum authorem *Amorem*. Quanquam enim mysteriosam hujusce affectus naturam, cui omnes subsunt mortales, & quæ nemini innotescit, enucleare non aggrediar, eam ratus æquè scitè ab eo definitam qui dixit, *Est nescio quid, quod nescio unde intravit, & nescio quomodo abivit*: ac à *Socrate*, qui *Cupidinem Formæ* eam vocavit: vel ab ipso *Divo Thomâ*, qui *Appetitûs complacentiam in re amabili* eam esse affirmavit. Attamen hoc ego charâ experientiâ didici, affectum esse imperiosum, qui ut primum animi confinia occupavit, fit Tyrannus, Facultates conculcat, Rationis leges atque regimen subvertit, omniaq; & sapientiæ & verecundiæ propugnacula

pugnacula sibi obsistentia diruit. Genus est quoddam Magiæ, cui ut repugnemus, nulla nobis datur à Natura potestas; nam mentibus nostris furtim seipsam insinuando, larvati hostis instar, omnes ejus vires ex improviso corripit, opprimitque, ac veneno subtili similis, dum victoria secura sit, introitum suum non detegit. Bellum indicit, simúlq; triumphat. Palpo secreto nobis insidiatur, atque in exitium agit præcipites; quod eo difficiliùs cavemus, quia admittimus cum delectatione atque permittimus, & venenosarum *Calabriæ* aranearum more, nos titillando ad saltandum ciet, & interimit. Dum dulce & harmoniosum eam credimus esse carmen, in magnos ac periculosos nos illicit tumultus. Prudentiæ præcautionem fastidit, ac luctûs præoccupationem spernit. Quo fortiùs repellitur, eo redit violentior: consiliis ferocit, periculis ac difficultatibus, tanquam infusâ igni fatuo aquâ, ejus incendium gliscit; inhibitione lacessitur. Amore capti, cupiditates nostras, nisi impetuosæ sint, ignobiles, & nisi temerariæ, ignavas

esse ducimus. Maximi, sapientissimi, contumacissimiq; animi vim ejus persensere; nec ipsa Ambitio (qui omnium affectuum princeps habetur, ac dominus) de summo in Mentem imperio cum eo certamen inire valet. Sapientiæ Exemplum respice *Solomonem*, qui cuncta divina sua præcepta deposuit, & Amoris delirio factus præda, *Pharaonis* filiam deperiit; necnon *Appium Claudium Decemv. Rom. Legislatorem, virúmq; cum primis austerum*, qui tamen ad quendam amentiæ gradum amore rapiebatur. Ambitionis documentum habemus *Marc. Antonium, magni Imperii participem*, qui in potentiæ magnitudinísq; suæ fastigio, *Cleopatræ* formæ vim tantam esse sensit, ut ejus vinculis captivum se ultro dederet. *Contumaciæ* specimen sit memorabilis hæc *Laidis* confessio; nimirum, plus se habere *Philosophorum*, idq; *Stoicorum*, qui consuetudinem suam ambiebant, quam alius cujusvis sortis hominum. Sed quid nobis his exemplis opus, ut Amoris tyrannidem vel in animos heroicos habeamus compertam, quum ex eorum frequentiâ nata sit mor-

talibus occasio *Amorem Affectum heroicum* nuncupandi, & quum veteres Poetæ, Amorum *Jovis*, cæterorúmq; Numinum figmentis nihil aliud innuerint, quàm hoc, *quòd Amor viros inter mortales prudentissimos imperio suo subigit?* Hoc quum ita sit, quid mirum, si nostra Matrona, infirma ac delicata fœmina, ab *Alato Jaculatore*, (cujus jaculis hæc inest vis, ut doloris ulceribus momento medeantur) impetita, necnon ad penetralia usque confixa, mox se Captivam, inter tot milliones currum ejus triumphantem sequentes, ducendam dediderit? Adeo ut, si novus hic affectus ejus vitium sit, ejusmodi profectò est, ut ab illâ vitari non potuerit, ideóq; ab omnibus, qui flammarum arcanarum intelligunt vim, quam illam sensisse fas nobis est credere, facilè veniam impetrabit.

Nec vitio ei vertere debes, quòd illud quod omnes mulieres obsequium, citiùs aut seriùs, hujusmodi cupiditatum Inspiratori pendere coguntur, tam citò persolverit; quum argumentorum pondus atque instantiam, necnon irritamen-

torum efficaciam, ab audenti milite quo eam ad rem expediendam alliceret adhibitorum, ignores; & quum sapientissimæ quæque mulieres, eos inter Procos fortissimos, suâq; gratiâ habeant dignissimos, qui ad eam conciliandam sunt promptissimi. Non me fugit, genus quoddam Hæreticorum in Amore existere, qui voluptates levi negotio paratas nihili faciunt; & infra fortitudinem suam ducunt Munimentum expugnare, cujus Portæ primo impetu patent; quasi verò deliciæ eo essent gratiores atque jucundiores, quo majore difficultate ac tædio parantur. At Matrona nostra ex hisce non erat. Illa enim plus pollebat sapientiâ, & animi virilitate, quàm ut prolixæ procationis ambagibus immoraretur; nam modum demerendi à cunctatione pendere non arbitrabatur. Imò imbecillitatis propriæ, & aggressoris sui roboris gnara, quo maturiùs se dederet, eo meliùs se rebus suis consulturam putabat. Porro, Fortuna commodam ei præbuerat opportunitatem, quam quidem negligere eam non patiebatur prudentia. Quippe

plurima

plurima extiterunt facinora, in quibu ipsum tempus maximi ponderis fuit imò & quædam incidunt fortunata a critica momenta, quibus multa fiun quæ postea nunquam fieri possunt. Cu igitur summæ levitatis argueretur ha fœmina, solummodo quod occasioni antias arripuerit, & primo congress occupaverit, quod aliàs fortasse am sisset? Quum tu esuris, & bonæ dape tibi apponuntur, num hospitem tibi ju dicabis amicum, si fortè tædiosis amba gibus, & longis importunisq; fabulis dum cibi frigescunt & insipiscunt, al edendo te distrinxerit? Quæ ratio e ergo, quod tantum in muliebrem mo destiam judicetur piaculum, si Matron nostra indulserit appetitui æquè natural (& crebrò moræ impatientiori) ac fa mi, simulac fortuna ei ansam obtule rat? Enimvero, si penes me est arbi trium (cæteris licet quod lubet censere quanquam factum ejus non probo, ide tamen sequius esse, quia tam cito factu est, non judico.

Atqui facinoris hujusce mulieris tur pitudinem me nimis ambitioso & amico

phrasis cultu exornasse, fortassis existimabis, dum Amorem, nobilem illum & heroicum affectum, ejus lapsus tam facilis constituo causam, quæ nihil revera erat aliud, quàm singularis & proprius appetitus carnalis, sive abjectæ & irrefrænatæ libidinis effectus.

Ad hoc igitur respondeo, quod ratione istius inter Amorem ac Libidinem scrupulosi discriminis ab adulatione concepti habitâ, ac si alter genuinus animi fœtus duntaxat esset, altera verò spuria corporis superfœtatio, quæ in sororis suæ societatem nunquam irrupit, quin virgineam ac immaculatam ejus naturam violaverit, atque dehonestaverit; æqui tamen arbitri, qui in istius, inter diversi sexus corpora, Conjunctionis appetitus causam, atque originem satis altè penetrârunt, sive in alternum Maris & Fœminæ studium, quod generatim intelligitur esse Amor, (haud enim *amicitia* seu *benevolentia* res nunc agitur) diligenter indagârunt, non facilè adducentur ut credant, ullum interesse tam magnum discrimen, sive disparitatem, quin ab uno eodémq;
prin-

principio proficiſcantur; multo minus quod ulla ratione disjungantur. Hoc, opinor, ſubacerbum erit puris & delicatulis *Sectæ Platonicæ* diſcipulis, qui, carnis & ſanguinis merita ſpernentes, & Animi pulchritudines admirari præ ſe ferentes, blanditias ſuas omnes contemplationi devovent, ut amabiles virtutis *Ideas* deperire videantur; nec ipſis profectò Matronis (quæ ex puriori, haud dubiè, ac minus ſulphureo, quàm cæteri mortales, conflantur luto) cordi erit audire, dulces & almas ſuas flammas craſſorum fuligineorúmq; mixturâ vaporum, quales à corporis ardoribus exſurgunt, aſpergi. Itaque veritas ipſa (quam cæteris utilitatibus antepono) me cogit hanc meam ſententiam aſſerere atque prædicare; quæ quamvis Paradoxum ſit, maximè tamen cum ratione cohæret. Quod uti præſtare poſſim, liceat mihi, cum bonâ tuâ veniâ, exiguam Amoris imagunculam tibi dono donare, non ab aliorum commentis effictam, ſed ab ipſa Naturæ origine ad vivum depictam, & (niſi plurimùm fallor) tot ſpecies ger-

manas referentem, ut quisquis illam contemplaturus sit, tanti eam faciat, ut non dubitem, quin haud prorsus indignam sentiat, quæ in mentis suæ gynecæo asservanda reponatur.

De AMORE
in genere.

OMnibus compertum est atque manifestum, proprium omnium appetituum objectum esse *Bonum*, seu *Reale*, sive *Apparens*; ac ratio est, quia objectum, in quo hoc *Bonum* perspicitur, aut animo concipitur, ad ejus rei perfectionem, cujus appetitus est, aut quæ appetit, conducit. Nam appetitus, sive cupiditas in *Appetenti*, semper præsupponit opus, sive indigentiam *Appetiti*; & quicquid opus habet, perfectum esse, nisi, quod opus habet, accepto, non potest. Adeo ut Congruentia, Utilitas, sive Bonitas, quæ est inter naturam rei deficientis sive desideratæ, & perfectionem requisitam in naturâ rei indigentis sive desiderantis, sit causa cur hæc res appetitur, aut amatur, ac pariter fundamentum istius voluptatis sive delectationis, quæ in hujus rei possessione sive fruitione perci-

pitur. Atque hoc certè est omnium, quæ in rerum naturâ extant, affectuum, necnon amoris, quo capimur, in quicquid aut verè aut speciosè nobis bonum est, Principium. Nobis bonum inquam, quoniam nihil est in orbe terrarum, quod absolutè bonum sit; neque quidquam judicamus esse, nisi cum respectu ad nosmetipsos.

Jam verò quum congruitas in Objecto cum naturâ Appetentis sit causa, cur appetitus ad illud particulatim determinatur, ut quod ad ejus perfectionem conducit, (quod solùm in ejus potestate ad agendum promovendâ consistit) ac pariter istius voluptatis, quæ ejus acquisitionem comitatur; negari non potest, quin Appetitus comitetur, seu potiùs ducatur, à quadam Facultate cognoscendi, sive dignoscendi illam ipsam congruitatem, ubicunq; inter Objecta sibi habeat obviam, eadémq; ad hanc dirigat Appetitũ; quandoquidem, quod non cognoscitur esse congruum, non potest appeti. Et quando motus isti interni, quos *Amorem* atque *Voluptatem* appellamus, nihil aliud sunt,

quàm istarum conceptionum reflexus, quæ in Imaginatione atque Intellectu formantur, postquam Appetitus bonitate, sive convenientiâ rei sibi propositæ excitatur; necesse est igitur, ut quid conveniat, quid non conveniat, sciendi sit Facultas. Porro, quum scire rem quampiam, sit ejusdem conceptionem sive notionem habere ejus naturæ respondentem, quæ solummodo Qualitatibus ac Proprietatibus suis seipsam declarat atque manifestat; istæ Qualitates ac Proprietates signa sunt & indicia, quibus *Facultas cognoscendi* potest de ejus rei Bonitate sive Malignitate judicare; atq; adeo an amplectenda sive rejicienda sit, Appetitui repræsentare. Atque hæc, quum sit causa cur Natura cuncta animalia Sensibus, hominem verò & Sensibus & Ratione instruxerit, quibus signa vel indicia Congruitatis in Objectis percipiantur; & sic natura rei in quâ apparent, innotescat Facultati, cujus officium est de iis judicare: sic etiam est, quod quicquid Sensûs (signorum *boni maliq;* observatores) Imaginationi repræsentant, (quæ conceptio-

nes juxta format) tanquam *Bonum*, *Utile*, *Pulchrum*, pro *Bono*, *Pulchro*, sive *Formoso* habetur, ac dein ab Appetitu desideratur, vel ambitur.

Hoc considerato, regula ex pura consequentia docet, quod ratio cur Forma Corporea tantopere delectat Sensus, animúmq; incantat, est tantùm quia est signum sive indicium istius internæ potestatis sive congruitatis, quæ inest subjecto cui adhæret, & quâ appetitui nostro opus est, ut ad istius perfectionis acquisitionem, quæ ejus naturæ requiritur, pervenire possit. Adeo ut, hoc in sensu, non magnopere nobis culpanda sit ejus *Formæ* definitio, qui illam *Bonitatis splendorem* nuncupavit; nec minus alterius amoris condemnare, qui illum *Inopiam* sive *Indigentiam* vocavit. Atque hoc satis esse, *ad Amoris naturam in genere adumbrandam*, existimamus.

De AMORE inter Marem & Fœminam.

ITaque, ut propiùs ad Argumentum nostrum accedamus, monendus es, quòd omnes Potentiæ sive Facultates, quæ simul cum singulis suis Appetitibus naturam Humanam perficiunt, ad alteram ex his duobus finibus in eam collatæ sunt; nimirum ad Conservationem & Felicitatem ejus, in Propriâ ac Individuâ Personâ, aut ad Conservationem ejus *in Specie*, sive *in suo Genere*. Quæ ad ejus Felicitatem ac Conservationem in Propriâ Personâ conferunt, sunt *Intellectus sive Ratiocinatio*, *Imaginatio*, *Memoria*, *Motus Voluntarius*, *Vita*, & *Nutritio*: & quæ eam in sua specie conservat, est Generationis sive Procreationis Facultas, quâ sibi gignit similem.

Hæc verò *Facultas Generativa* (nam reliquæ ad præsens nostrum thema non pertinent) nec totaliter in Mari, nec totaliter

totaliter in Fœminâ, sed inter utrumq; divisa, quum *Pars Activa* sit Maris, *Passiva* autem Fœminæ, consistit; adeo ut quum utriusque sexus conjunctio ad hujus Facultatis perfectionem, quæ in actuali *Similis* productione consistit, sit necessaria; dubitandum non est, quin Appetitus, qui ad hanc Facultatem pertinet, & quo Mas & Fœmina concitantur, & quasi compelluntur ad Generationis actum, ad quem hæc Facultas tendit, certâ bonitatis aut congruitatis in Objecto, in quod ad perfectionem suam acquirendam operari debet, cognitione comitetur. Et quum hæc bonitas sive congruitas non aliter, nisi ex signis ac indiciis externis in Mari & in Fœminâ apparentibus, pernosci queat, non priùs Sensibus & Imaginationi innotescit, quàm Appetitus huic cognitioni comes, excitatur, & ad hoc Objectum, in quo hæc congruitas eminet, diligendum atque prosequendum adhibetur. Verùm ut lucidius dicam; quum bonitas sive aptitudo ad Generationem in Mari, nil aliud sit quàm æqua ejus constitutio, in cunctis illis organis

sive

five Inſtrumentis, quæ Natura ad id officium ab ejus parte ordinavit; vicissim & aptitudo in Fœmina, conſtitutio inſtrumentorum ad Paſſivam illam Facultatem exequendam, à Natura ab ejus parte conditorum; ac ſigna, quibus hæc aptitudo pateſcit, ſpecies, & forma corporis, cunctarúmq; ejus partium alterutri ſexui peculiarium; hinc inevitabiliter ſequitur, Formam Maſculam duntaxat eſſe bonæ conſtitutionis, ad Facultatem activam in Generatione, indicium, quemadmodum eſt *Forma Fœminea* Paſſivæ; atque adeo cupiditatem, ſive Appetitum, qui ab iſtorum indiciorum detectione exoritur, ac Marem aut Fœminam ad Conjunctionis actum, ut officio ad *Facultatem Generativam* ſpectante fungantur, ſolicitat, eum eſſe affectum, quem *Diverſi ſexus Amorem* appellamus. Illa enim cupiditas, quæ ad finem ducit, à cognitione aptitudinis mediorum ad eum tendentium, neceſſe eſt, introducatur; & quum hæc aptitudo in debitâ omnium partium organorúmq; ad eum finem attingendum ſpectantium, conſtitutione

consistat, ac seipsam, extrinsecâ corporis pulchritudine, alterutri sexui propriâ indicet, negari non potest, quin aptitudo unicum sit Appetitûs incitamentum, ac pariter cupiditas ex hujus aptitudinis cognitione proficiscens, sit *Amor*, ac *unicus Amor*, qui inter Marem & Fœminam, quatenus Marem & Fœminam, enasci potest.

De AMORE Determinato.

JAm verò, præter hunc Diversi Sexûs Amorem in genere, qui nihil aliud est, quàm *Appetitus Procreationis indefinitus*; alius est adhuc Amor, in quo idem Appetitus, licèt Sexus diversitatis habeat rationem, ad unum tamen Objectum seorsim determinatur; & qui hoc affectu tenentur, propriè dicuntur *amare*. Nunc igitur non de Amore inter Marem & Fœminam in genere, sed de hoc singulari sive determinato agitur; qùum hic sit ille Amor, quem Matronæ indigitare videntur, ubi Amorem à Libidine distinguunt.

De hoc *Amore Personali* igitur, dico, quòd, quum sine Sexûs diversitate existere non potest, ac æquo (si non majori) impetu ad eundem, ad quem *Generalis* sive *Indefinitus Amor* tendit finem, (actum putà Procreationis) atq; itidem in utráq; ratione istius voluptatis sensu-

alis, qui Amorem indifferentem comitatur, fit particeps; consequitur, *quòd Amor Sexûs, ac Amor cujusvis unius ejusdem Sexûs, non nisi unum eundémq; in natura conficiunt affectum.* Nec alia profectò est causa, quâ hic Amor, ut æqualitatem suam omnibus istius diversi Sexûs exuat, & in unam quamlibet personam se conferat, adduci potest, quam hæc, quòd Persona Amans (seu potius quæ amat) indicia sive signa Facultatis Generativæ magìs in Amata, quàm in aliâ quavis ejusdem Sexùs Personâ, conspicua esse rata, exinde sibi imaginatur, quod hâc ipsâ frui (id est, eidem actioni, quâ opus est ad speciem continuandam, cum hac operam dare) meliùs ad Appetitûs Generationis satisfactionem, quàm cum aliâ quavis, conducet. Adeo ut hæc Opinio sive Imaginatio in Amanti, ratio sit cur Persona Amata ambitur, ac eo studio atque ardore, quo semper exagitantur ac perturbantur Amantes, concupiscitur.

Atque hinc fit, quòd Decori & Proceri viri, & qui bono temperamento, corporibúsq; ex justâ membrorum sym-

metri-

metriâ compositis gaudent, in magno plerumq; sunt pretio apud mulieres, & pulchræ lepidæq; fœminæ vicissim apud viros. Quippe quum certa sit in Naturâ regula, omnes Facultates internas, plus minùs perfectas esse, secundùm quod temperamentum, Partiumq; Corporis structura, ex quibus pendent, plus minùs accuratè componuntur; & quum accurata Corporis forma, cunctarúmq; ejus Partium constitutio, earundem Facultatum perfectionis sint indicia; ubi Sensus eminentiori modo indicia patefaciunt, ibi animus Facultates ipsas in æquè eminenti etiam gradu deprehendere non dubitat; ideóq; eam, cui inesse videntur, personam æquo ambitu atque ardore prosequitur. Exempli singularis gratiâ; quum decus ac robur corporis in viro, sint Facultatis Generativæ indicia; haud priùs hæc signa perspiciunt mulieres, quàm, quid significant rectè intelligentes, majore benevolentiâ, honore, & affectu eos, in quibus hæc enitent, quàm in quibus non enitent, aut saltem non tam conspicuè enitent, prosequuntur. Ab altera

autem parte, quum temperamenti suavitas, commodus staturæ modus, & quicquid in hac voce *Formâ* comprehenditur, symbolum sit à natura Mulieribus impressum, quo de Facultatis in Generatione Passivæ bonitate in quavis muliere judicare possimus; haud citiùs hoc symbolum virorum patet oculis, quam quid sibi velit protinus intelligunt, ac deinde plus eas, in quibus hoc signum cernitur, mulieres, quàm in quibus tam ubertim non cernitur, colunt & diligunt.

Ad hujus veritatem confirmandam, præter rationes naturales hîc allegatas, experientiæ quoque habemus suffragium. Quippe quæ mulier unquam Spadonis, cætera quamvis formosissimi, capta est amore? Imò, quæ mulier usquam terrarum est, quæ virum, de cujus Facultatis Generativæ impotentiâ vel minimum fando audivit, clanculùm non contemnit? Ab alterâ verò parte, ecquis unquam in affectu erga mulierem perseveravit, ubi illam, ut in Procreationis opus secum incumberet, in cæteris licèt inter sexùs sui compares

formosissimam, inhabilem esse comperiit? Quo considerato, sentio me leviter suspicari, paucas esse conjuges, à maritis suis non impregnatas, quæ eos vel dimidio, quem præ se ferunt, amoris prosequuntur; ac æquè paucos esse viros, qui à Conjugii sacris temerandis temperant, si de uxorum sterilitate jure conqueruntur. Quanquam enim prudentia eis suadet, ut Amoris sui furta taceant atq; abscondant, tamen nisi magnâ virtutis vi cohibeantur, prolis habendæ studium, ac virium suarum experimentum, ferè eos ut varietatem affectent, impellent.

Jam verò, quum hoc ita sit, non diutiùs paradoxum fore spero, quod *Diversi Sexûs indefinita concupiscentia* (quæ generatim *Libido* dicitur) & unius cujusvis istius Diversi Sexûs personæ appetentia, (quæ plerumq; *Amor* appellatur) unus atque idem sit *actionis procreandi* Appetitus.

Attamen, ne aut videar nescire, unde hominibus oriatur occasio verum inter hos affectus imaginandi discrimen, aut phrasim aliquam vulgarem, qua diver-

sas suas proferunt sententias, innovare; non omittam innuere, quod quum hunc Appetitum damnamus, ignominiosum ei nomen *Libidinis* indimus, quum autem comprobamus, honesta voce *Amoris* convestimus; adeo ut Amor & Libido nihil aliud sint quàm diversa vocabula, quibus de uno eodémq; affectu diversas exprimimus sententias.

Neque prorsus mihi erit fraudi si adjunxero, Diversi Sexûs Cupiditatem, non eâ animi delectatione, quâ hunc Amorem Personalem atque Determinatum, comitari; quum in illâ viri sibipsi, in hoc vero mulieri, quam amant, tantundem, si non ampliùs, quàm sibi perplacere cupiunt; & quanto majorem Amasiis suis ministrant voluptatem, tanto majori sibi sunt oblectamento. Hoc enim Sensuale Delicium non est, quum ea sit animi voluptas sive gaudium, quod in opinione, quam concipimus de potestate atque habilitate nostra quà alteri placemus, (præsertim quam amamus) consistit; atque adeo effectûs potiùs Charitatis (quæ est studium juvandi alterum, quò quod de-

desiderat obtineat, aut quod obtinuerit gaudendi) quàm hujus inter Marem & Fœminam, de quo nunc dissero, amoris; igitúrq; non obstat, quin Amor & Libido unum idémq; sit, quemadmodum probavi.

De AMORE
Platonico.

SUpereſt tantùm, ut iſtius Amoris puritatem, quem, qui ſe à Senſualium Amatorum grege (*Platonicorum* titulo) ſejungunt, profitentur, expendamus: quod ut nullo Partium ſtudio ducti perficiamus, primùm ut in ejus originem, ac dein in iſtius opinionis veritatem, quam hi (ſpecie ſaltem) tuentur, neceſſe eſt inquiramus.

Plato, in Dialogo ſuo cui titulus, *Convivium*, (cujus argumentum *Honeſtus eſt Amor*) *Socratem*, ſapientem, gravem, atque continentem Philoſophum, introducit, *Alcibiadis*, pulchri, ingenioſiq; juvenis ſocietate ſeipſum magnoperè delectantem, eúmq; vehementi, ſed caſto amore proſequentem; nullo enim ſenſuali conſilio ducebatur; ſed ut eâ ſcientiâ, iiſq; quibus mens ſua erat gravida, & quarum *Alcibiadem* capacem

capacem esse sciebat, eum impregnaret virtutibus, & quas assiduis documentis, atque exemplo ei cupiebat infundere. Summa verò *Platonis* sententiæ, de hoc Amoris genere, hæc est: Quod vir, cujus mens sapientiâ atque virtutibus impletur, naturâ proclivis sit in aliquam pulchram, ejus ætatis ac indolis, personam disquirendam, charóq; affectu diligendam, in quâ crebris documentis, modísq; demulcendi familiaribus, gignat aut pariat eandem sapientiam & virtutes; atque adeo quod permagnam in eo capiat voluptatem, quum ejus incitamentum sit perhonestum. Et hæc vera est *Amoris Platonici* Idea.

Jam, quoad hujus opinionis veritatem, licèt honestum sit ignorantes docere, ac semina virtutis mentibus eorum infundere, qui licèt foecundâ sint indole, ad bonos tamen fructus ea perducere hactenus nequiverunt; & quamvis alta sit animi delectatio scientiam propagare, & efficere ut aliorum sapientia à nostræ sapientiæ bonitate seipsam derivet; non mihi constat tamen, æquè validum atque naturalem sapien-

tium, ac proborum animis inesse affe-ctum, ad imperitos, ac in vitia pronos conquirendos ac pelliciendos, ut istos etiam condoceant, sui'q; similes reddant; quia experientiâ compertum est, paucos doctrinâ & prudentiâ præstantes, tam sui communicandi liberales esse, ac *Plato Socratem*, saltem ex purâ ac ingenitâ proclivitate, fuisse refert; sive qui non nisi formosos ac juvenes sibi seligunt discipulos, quum corporis pulchritudo non semper sit bonæ indolis ad scientiam ac virtutem indicium; & plures in utroq; qui Corporis decore non fuerunt ornati, insignes eminuere.

Veruntamen dato, sententiam, quemadmodum tradit *Plato*, undequaque veram esse; tamen hæc proclivitas, sive ignorantiæ vitiiq; evellendi, ac sapientiæ virtutisq; in animo alterius inserendæ studium, revera nihil aliud est quam *Charitas*, (quæ generosus est affectus, quo aliis tanquam nobis adesse atque prodesse volumus & avemus) atque adeo nil in se habet istius in Diversum Sexum Amoris, de quo jam loquuti sumus.

sumus. Porro, si Amor Honestus *Socratis* idem sit quod nostra *Charitas*, (ut liquidò constat) cur sodes aut Amor honestior, aut Charitas major non esset, animis eorum virtutibus, ornamentisq; perpoliendis, qui corporis gratiarum sunt expertes, dare operam; quàm hisce, qui gratias intrinsecas eo minoris æstimant, quo plus possident extrinsecarum, *quum Charitatis mensura semper sit indigentia?* Proinde, licèt *Socrates* potuerit esse *continens*, non ideo sequitur, omnes istius opinionis sequaces fuisse *continentes*, teste *Pedagogo in Petronio Arbitro*, ac multis aliis, de quibus me pudet referre. Insuper, quanquam omnes *Platonis* discipuli in hac parte *continentes* erant, eorum tamen amorem *purum* & à sensualibus rationibus undequaque immunem fuisse, non est necessarium; quia (ut Philosophus nostri seculi facilè Princeps egregiè animadvertit) *Continentes affectum quem continent, æquè, imò magis, quàm qui Appetitum suum satiant, habent*. Verùm, positâ *Platonis* opinione, videamus quàm bene iste Amor, quem Platonici nostri Moderni

eâdem comprobari posse jactant, cum eâ cohæret.

Primùm nostri Platonici Diversi sunt Sexûs, quum *Socrates*, ejúsq; *Amasius Alcibiades*, utérq; essent Mares. Secundò, nostri plerumque juvenes, & in canicularibus sive æstuantibus vitæ annis; *Socrates* autem senex, & à lascivarum cupidinum incitamentis emeritus. Tertiò nostri, ab illa sapientia, iisque, quæ ad ejusmodi præstantias in aliis procreandas postulantur virtutibus, plerumque procul absunt. Rursus, nostri, ut discant, non doceant, amare præ se ferunt: & *Platonicus* (quidem) voluptatem, quam ab altarum virtutum Ideis, quas indies in Platonicâ comperit, contemplandis percipit, nunquam desinit admirari atque prædicare; dum illa (prô piam Amiculam!) animi ejus ornamenta æquâ admiratione alternat; ubi revera hæc ornamenta atque virtutes tam in abditum premuntur, ut nemini, præter ipsos, in alterutro patescant. Postremò, nostri (maximè verò Fœminæ) connubio junguntur aliis, atq; adeo virtutem (si vel tantillum iis superest)

potiùs

potiùs in maritis suis ac liberis, quàm in advenis & hospitibus, propagare deberent. Sed eheu! hi flocci penduntur, præ nobili Amatore, qui unus sapientior ac melior fieri meretur. Complures alias commemorare possem discrepantias; sed istæ tibi sufficient, ut quam ingens sit disparitas, inter *Platonicum* Priscorum Amorem, & Modernum Puritanicorum Amatorum, perspicias; & quantâ injuriâ vel *Socratis* exemplum, vel *Platonis* autoritatem, quò sibi patrocinentur, usurpant. Spero igitur probos & cordatos viros haud indignè laturos, si audeo (salvâ benevolentiâ illâ nobili, quæ Amicitia dicitur) suspicari, hunc affectum Platonicum nihil aliud esse, quàm speciem honestam ad Appetitum Sensualem contegendum, & (reverà) isti amori, qui Matronam nostram *Ephesiam* militi tam facilem ac tam blandam reddidit, cognatum. Ad quem, ni fallor, nobis jam licebit redire, nullâ illi illatâ molestiâ, quo minùs voluptatibus, ad quas in fine Dominæ capiendas eum vidimus se accingentem, (ubi solatio suo mutuo

co-

eos reliquimus) tranquillè perfruatur.

Ecce Affectuum diversorum æstus, qui in fluxa hominis mente agitanda atque cruciande vices suas reciprocant! En Fortunæ inconstantiam, quæ jam frontem corrugat, tergúmq; obvertit ei, cui vel unâ ante horâ visa est abblandiri, & lectissimas suas gratias indulgere! vel, ecce potiùs Fatorum methodum, quæ nos tantâ Dulcis & Amari mixturâ excipit, ut nulla sit sincera voluptas; quæ (Medicorum instar) pauca habet refrigeria sine veneno, & quæ nos raro epulatur, quin nos aliquid Secundarum Dapum delibare cogat, quod nauseâ & dolore, deliciosissimos primarũ bolos è vestigio nos faciat revomere. Ut enim ad militem revertamur, quem non multis abhinc momentis in tanto lætitiæ ac voluptatis statu reliquimus, ut *Cæsar* ipse, si eum conspexisset, haud potuerit, quin ejus felicitati invidisset, ac seipsum in ejus loco optasset; majorem in illo, quàm ille paulo ante in desperabunda Matrona effecerat, mutationem offendimus, actiúsq; eum videmus

mus luctantem, ut sibi ipse sit exitio, quàm nuper ut illi esset saluti. Metus, ira, furor, atque desperatio, ut illum insanum reddant, conspirant. Modò oculos rabie fulgurantes tollit, pectus ferit, capillos scindit, solum pedibus tundit, omnésq; viri in extremam dementiam repentino ac violento impetu rapti, induit gestus. Modò stat immotus, tacitus, defixísq; in terram oculis, acsi infernos manes, quid de seipso statuat, consuleret. Tum subito perculsus, rutilantia circumvolvit lumina, caput concutit, velut cordis sui fibras diffinderet, gemit, & in breves ac malè cohærentes, sed desperatas, vociferationes erumpit. Coelum ipsum incusat; Fatum, ut se miseriorem reddat, implorat; Fortunæ suam inconstantiam exprobrat; Siderũm malevolentiam diris proscindit, ac Numini renuntiat. Nunc seipsum negligentiæ damnat; nunc insontem mulierem, ut infaustam ærumnæ suæ caussam, insectatur, ac tum in veram ac primariam calamitatis suæ originem se incidisse ratus, omnifariis probris, dirissimisq; maledictis totius Sexûs

capitibus imprecatur; denique hujusmodi maledicta in eas evomit.

Proh Fœminæ, Fœminæ! (inquit) quare vos finxit Natura, nisi perfectionis à se homini datæ pœnitens, vos ejusdem minuendæ invenerit instrumenta? Quippe homo, qui alioquin plusquam Semideus esset, solùm quod pravis Fœminæ illecebris est obnoxius, semihomine fit minùs. Ecquid mali ei unquam obvenit, cui mulier non interfuit? Ecquid sceleris unquam admisit, ad quod eum illa non pellexit? Ecquid Tragœdiæ in mundi theatro unquam exhibitum est, in quo mulier Personam non gessit? Ecquid bellorum, ecquid devastationis, ecquid perniciei, quod ex isto pestifero sexu non est exortum? Quot validæ Gentes, quot florida Regna, quot prosperæ Respublicæ, quot populosæ Civitates, nobilésq; Familiæ, mulieris sive malitiæ, seu superbiæ, aut libidini, suum debuerunt exitium? Quid estis Mulieres, nisi innocentiæ ac pacis virorum virus, splendidâ à Naturâ superficie deauratum, quo minori suspicione deglutiamus? Omnes pulchritudines,

chritudines, omniaq; fascina vestra, malorū Sodomiticorum sunt instar, quæ venustis ac illecebrosis fulgentia corticibus, nihil aliud quàm putidum in se habent pulverem: Vos veræ Sirenes estis, quæ vocis vestræ melodiâ nos incantatis, dum belluinæ servitutis catenis tenetis captivos. Vos veræ Hienæ, quæ pellis vestræ pulchritudine nos allicitis, & stultitiâ nostrâ in complexum vestrum tractos adorimini atq; devoratis. Vos sapientiæ insidiæ, industriæ impedimenta, honoris obstacula, fortitudinis mollimenta, tranquillitatis turbamenta, virtutis remoræ, ac ad omne genus vitia, impietates, & perniciem, nos agentes stimuli. Vos stulti Paradisus, sapientis pestis, atque ingens Naturæ mendum! Quid dicam? verba mihi desunt ad vestram pravitatem exprimendam, prout defuit ratio ubi pedem in hunc infaustum, hunc funestum locum intuli.

Eructatâ hoc modo hac virulentâ Invectivâ in insontes ac miseras mulieres, (quæ verba ab eo longè meliora merebuntur) animi ejus ferocia (quæ quicquid obvium est prendit) circumagitur,

&c

& quod reliquum est bilis in seipsum sic evomit.

Quis Cacodæmon mihi author fuit, ut munia mea desererem, eúmq; ducem in hoc Ossiarium sequerer? Ubinam erat boni mei Genii cura atque vigilantia, quando me passus est in hanc funestam fornicem seduci? utinam in Leonum ac Tygridum lustrum decidissem, quum in hanc mulierem incidi. Tunc enim innocuus & nullo dedecore inquinatus expirassem, quando nunc facinus admisi, cujus piaculum infamis & certa mors erit, nisi ictu Justitiæ declinato, ipse mihi carnifex fiam: quod quum solum relinquatur calamitati meæ perfugium, quid moror ignavus, quin statim ad illud properem? Quid pigris ac inutilibus queremoniis tempus illud insumo, quo, ut ex ultimi infortunii discrimine mihi impendentis meipsum eripiam, ut plurimum mihi opus est? Moriendum enim mihi erit ex sententiâ Magistratûs; quid ergo meâ manu occumbere moror? Quippe ab extremâ ac inevitabili alioqui calamitate, mortem sibi consciscendo, seipsum vindicare

care, scelus profectò non est, sed potius heroicæ fortitudinis facinus. Statuit igitur sententia, suspendii ignominiam meo gladio prævertere, ac impetu ad necem pandendo aditum, infamiæ publicæ obviam ire.

Hic sævis dictis, juxta ac vitæ, periodum impositurus, ferrum repente stringit, & capulum humi defixurus, ut cuspidi incumbat, opportunissimè à *piâ Matronâ* inhibetur; quæ toto tempore furoris ejus causæ ignara, ad impetuosos istos effectus summo stupore steterat attonita; adeo ut ex omnibus istis probris, quibus integrum sexum ejus prosciderat, nè vel unum verbum animadverterit; sed mox viso ferro, ex stupefaciente, quo correpta erat, paroxysmo expergefacta, brachiis ejus se implicat, & partim manus ejus comprimendo, partim osculorum suorum fascinis, lacrymis, ac precibus, rabiem ejus eousque compescit, ut propriæ cædis patratio, saltem dum integram illi de necessitate ejus præbeat rationem, haud invitus protrahere videatur. Itaque compendio ei nuntiat, cujusdam suspensi corpus, cui

ipse custos demandatus erat, patibulo surreptum esse atq; ablatum; ejusmodi necis pœnam sibi, socisque suis, (qui totum munus suæ curæ atque vigilantiæ delegarant) Dynastæ edicto renuntiatam, sibi certam ac inevitabilem impendere, nisi seipsum occidendo, evadat. Siquo benevolentiæ sensu hominem tam undequaque ærumnosum, ac se hoc ferali casu factum, prosequitur, nullam reliquam esse viam, quâ eum ostendat, quam ut copiam sibi faciat publici supplicii ignominiam avertendi, seipsum clanculum vivis subducendo. Quinetiam nonnihil sibi fore voluptatis in hac sua calamitate, quod corpus suum in eundem, in quem prioris ejus Amatoris pulverem, de cujus singulari dignitate tam honesta fama percrebuerat, reliquerit dissolvendum. Atque hoc modo funesti sui consilii causâ ei raptim patefactâ, rursus manus suas ex digitis ejus tenacibus extorquere tentat, ut idem ad exitum protinus perducat.

Sed heu clemens & misericors Matrona! Major est affectus ejus, quàm ut quicquid ad Amantis interitum condu-

it fieri patiatur: atque adeo quo acriùs ille luctatur, ut pectus ejus à pectore suo divellat, eo pressiùs illa inhæreſcit; addito quoque ſacramento, nullum eum ſibi vulnus ſe paſſuram inferre, quin prius per ſuum corpus adegerit mucronem. Denique, ſe tantæ miſeriæ haud ſuperfuturam, ut tam charum ſibi virum tam citò, idq; eodem in loco, in quo eum inopinatò offendendi ei contigerat felicitas, amittat. A ſe ipſa cautum eſſe ſibi, ne ejus vitæ adimendæ aſſentiatur, à quo nuper & miraculoſè conſultum erat ſuæ, & à quo (niſi valdè hallùcinatur) novam ſibi vitam acceperat infuſam. Minori ſibi eſſe dolori, eum morte præire, quàm ſupereſſe, ac duorum ſimul cadavera cernere, quorum alterutrum vel ipſa vitâ ſua longè habuerat chariorem. Poſtremo, necem, quam à carnifice metuit, tam inevitabilem non eſſe, quàm ille ex terrore ſibi perſuaſum habet, ideóq; aliter quàm ſeipſum jugulando eum vitæ ſuæ poſſe proſpicere: atque adeo ſi ſibi monenti vult auſcultare, non dubitare ſe, quin eum doceat, quo pacto ſuæ ſaluti juxta con-

consulat, ac votis utriusque satisfacia
Novissima hac clausâ, quam quas an
dixerat omnibus, efficaciùs flexus m
les, ac vetus illud adagium, *quod mul*
res in effugiis angustiisq; improvisis, lon
sunt viris solertiores atque ingeniosiores,
mentem revocans, facilè promitti
(& quis in ejus loco constitutus n
promisisset?) non solùm ejus consilio
aures præbiturum, sed pariturum etia
modò rationi videatur consentaneum.

Agè ergo (inquit *pia Matrona*) quu
O ptimi & Maximi mortalium corpu
postquam anima quæ ipsi vitam, se
sum, ac motum largita est, excessit, n
hil aliud sit quàm luti congeries; quu
omnes consanguinitates atque affinitat
deleantur, omnis pietas in sepulchr
condatur; imò, quum charitas sit (n
cessitate id postulante) defunctorum r
liquiis ad vivorum salutem uti, cur eg
non desinam, ex superstitioso ritu, p
trescens Mariti mei cadaver cultu po
humo prosequi, ac demum in amici in
superstitis, cujus vita cum mea arcti
me connectitur, ac cujus periculum i
circo æquè meum est, usum falutifer

...cipiam convertere? Euge ergo, me-
...m Delicium! Mariti mei corpus ex
...rca efferamus, ac in suspenso loco,
...uem surreptum esse dicis, patibulo
affigamus. Mors (non nescis) vultum
tantoperè mutat ac deformat, ut nè à fa-
miliarissimis quidem agnosci possit.
Quis igitur hoc nudum cadaver ab illo
distinguet? Præterea, faciem ejus sanie
ac cœno oblinemus, ac potiùs quàm
quovis lineamento sit dissimile, brachia
ejus & crura frangemus, eadémq; ei,
quæ latronis corpori carnifex, vulnera
infligemus; adeo ut vel proximi ejus &
consanguinei, multo minus externi,
(qui fera curiositate ducti, tam horrenda
spectacula oculis pervagantur, & ple-
rumque procul absistunt) nullum discri-
men deprehendere possint. Commen-
tum hoc mulieris, quo sibi consulat,
mox probat miles; & quum nihil sit
temporis (jam enim appetebat Aurora)
reliquum ad ejus amoris magnitudinem,
sive ingenii felicitatem collaudandam,
vires suas cum ejus viribus conjungit, &
viri corpus è Crypta ad Furcam asper-
tat, eiq; eodem, quo latronis relique-
tar,

rat, modo suffigit; nulla parte lineamen-
torum, quæ ad spectatores deludendo
postulantur, omissa. Quo facto, ipse a
præstantissima ejus Domina ad tenebro-
sum suum cubile clam se recipiunt, no
de præsenti tantùm incolumitate, sed de
modo etiam, quo mutuam illam, quam
Fortuna tam inopinatò inter eos auspi-
cata erat, beatitudinem perpetuarent,
consultaturi. Atq; dum illic deliberant,
liceat mihi fœtum, quem animo con-
ceptum gero, parturire; qui est, quòd
ingeniosum hujus Matronæ commen-
tum, tam derepente ac in re desperata
excogitatum, illud ipsum fuerit, quod
ortum dedit huic adagio,

*Muliebre ingenium in summis an-
gustiis semper est optimum.*

FINIS.

Errata.

Epist. p. 3. l. 4. lege concinnarent. Lib. p. 2. l. 2 ... l. dirimerent. & l. 23. l. ... p. 9. l. 8. l. ... stringebatur. p. 14. l. 1. l. animi. p. 16. l. 23. l. ... p. 20. l. 3. l. Balsaminibus. p. 33. l. 16. l. quam. p. 35 ... l. sexui vindictæ studiosæ. p. 55. l. 6. l. ...